

De Syv Sogne

Medlemsblad for Lokalhistorisk Forening for Helsingø og Omegn
Annisse – Helsingø – Mårum – Ramløse – Tibirke – Valby – Vejby

April 2018

Fugle-Hans fra Helsingø

Generalforsamling den 27.1.2018

En lille trofast skare var mødt op til den årlige generalforsamling. Der skete ingen ændringer i bestyrelsen, der fortsat består af:

Poul Erik Lehmann Thomsen, Willy Larsen, Finn Klitgaard,
Egil Pagter Møller, Niels Andersen og Aase Bomholdt.

Lokalhistorisk Forening for Helsingø og Omegn.

Formand: Poul Erik Lehmann Thomsen – mail info.lofoheom@gmail.com

Kasserer: Finn Klitgaard, tlf. 20121577 – mail finn.klitgaard@adslhome.dk

Redaktør: Willy Larsen – birkedal13@gmail.com

Hjemmeside: www.lokalhistorisk-helsingo-omegn.123hjemmeside.dk

Var han et stort naturtalent, eller var han bare ”Fugle-Hans”?

Hans Andersen blev født den 19. maj 1888, som søn af afbygger Hans Peder Andersen og hustru Nielsine Jensen. Han blev født i Ramløse på Lille Kongensgade, Græsmosevej 3, der ligger mellem Ramløse og Huseby.

Hans Peter Andersen købte ejendommen på auktion den 1. maj 1888 og solgte 23.12.1890, hvor familien flyttede fra sognet.

Han var som dreng meget interesseret i naturen, en interesse som han senere gjorde brug af som konservator, stenhugger, fotograf, maler og tegner.

Efter nogle år som landbrugsmedhjælper blev han i 1906 ansat som apotekerkarl på Helsing Apotek af apoteker Alfred Pirtzel.

Apotekeren havde udstoppede fugle som fritidsinteresse, og var efter sigende en dygtig konservator.

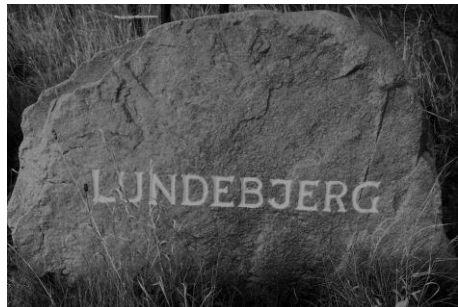
Pirtzel lærte Hans den ædle kunst at udstoppe fugle. Hans var dygtig og lærenem og den 1. januar 1908 startede Hans for sig selv som konservator.

Han boede flere måneder hos Stenhugger Petersen i København for at lære at hugge i sten. Det kræver et stort kendskab til materialet, da et enkelt forkert slag, kan få stenen til at revne.

Han havde et lignende ophold hos Blikkenslager Lørup i Hillerød, hvor han lærte at udhamre fade og platter med forskellige motiver i kobber og messing.

Hans Andersen havde i sin unge dage mødt Jens Andersen ”geniet fra Nellerød”, der havde opfundet en fotografisk fremkalderkasse.

Jens Andersen lærte Fugle-Hans at fotografere. Hans fik snart flere opgaver med at fotografere erhversejendomme. Han fik en opgave af Kryolitselskabet Øresund A/S, for hvem han rejste til Norge ca. 8 måneder i 2016.

Stenen i indkørsel til Lundebjerg

I Norge mødte han Dagmar, der fulgte med til Danmark, hvor de blev gift i 1925.

De boede til leje i Helsingør på Vestergade 20 og senere Vestergade 23. De fik ikke nogen børn og ægteskabet blev opløst engang i 1930'erne. Dagmar flyttede tilbage til Norge og Hans flyttede til en kælderlejlighed i Østergade 27 og senere til Markedspladsen i Helsingør.

I folketællingen 1930 er han opført som zoologisk konservator og stenhugger. Lærer Terslin i Gilleleje fik hurtigt øje på den unge konservators talent. De fleste af Terslins store samling af udstoppede dyr, er udført af Hans. Samlingen kan besøges på Gilleleje Museum.

Dem der har været på besøg hos Hans vil aldrig glemme lugten af døde dyr og kemikalier, der var nødvendig for konserveringen. Som stenhugger udførte han mange gravsten og andre opgaver i sten. Stenen ved indkørslen til gården Lundebjerg i Ramløse hører til en af de tidlige opgaver.

Søren Kirkegaards Stenen

Vejviserstenene i Valby Hegn og Tisvilde Hegn er udført af Hans.

Stenen med digtet "HØST" valgte han selv til formålet. Den skulle være stor og delvis firkantet. Efter sigende fandt han tilfældig stenen ved et vejarbejde på Lundebjergsbakken i Ramløse.

Af andre opgaver kan nævnes: Genforeningssten i Hillerød, Søren Kirkegaardsstenen på Gilbjergshoved i Gilleleje, "et svin du er og bli'r hvis du smi'r med papir udført til Tegners Museum.

Billedhugger Aksel Hansen, København, valgte Hans til at lave hans gravsten. Dåbsfadet i Gilleleje Kirke og dåbsfadet i Frederiksholm Kirke er identiske og udført af Hans. Hans messingfade med diverse bibelske motiver og platter findes i mange danske hjem.

Hans Christensen fra Kolsbæk, der var en del yngre end Fugle-Hans oparbejdede et varmt venskab med Fugle-Hans.

Dåbsfad og kande i Frederiksholm Kirke

I 1943 flyttede Hans Christensen (Hasse) til Sverige. Efter krigen inviterede han Fugle-Hans til Sverige, hvor han via Hasse mødte en del andre kunstnere. Det gav Fugle-Hans nyt livsmod. Siden Sverigesturen hold han sig fra brændevin, men erkendte han var kvartalsdranker. I 1948 melder han sig ind i Blå Kors.

Da Hasse i starten af 50erne kommer til Danmark for at besøge Hans, møder han en helt anden Fugle-Hans. Pæn i tøjet, hvis skjorte og vest. Han havde fået atelier hos naboen Helga Olsen (fru A.P.Olsen).

I fjernsynets barndom tilrettelagde Svend Alkærssig fra Statsradiofonien en portrætudsendelse med Hans. Det blev efterfulgt af en stor artikel i Frederiksborg Amts Avis.

Han ophørte sin konservatorvirksomhed i 1958.

Hans forblev loyal over for lokalsamfundet på trods af lokalsamfundets ringeagt for ham. Der kan ikke herske tvivl om, at Hans følte sig ensom store dele af hans liv, hvor kun ganske få anerkendte hans talent og store kunstneriske evner. Ikke engang han søskende havde fået øje på talentet. I dødsannonce står der; Konservator Hans Andersen er pludselig død.

Efter længere tid sygdom kom Hans hjem fra Esbønderup Sygehus og valgte den 31.oktober 1962 at sige farvel til det jordiske liv.

Og aldrig stemmes en Sjæl saa glad,
Det være sig Mands eller Kvindes,
Som når det dufter af myntes Blad,
Og Negene samles og bindes.
Og aldrig puster en Vind saa blødt,
Som når det lyner i Østen;
Og aldrig kysser en Mund saa sødt,
Som naar det dugger om Høsten.
Og aldrig jeg mindes en Mark saa grøn,
Som den om mit Hjemlands Haver;
Og ingen Sol har jeg set saa skjøn
Som den, der gik ned mellem Traver

Høststenen er placeret i anlægget ved Helsingøe gadekær.

Hans blev aldrig anerkendt som kunstner på grund af småborgerlighed og ondsindet sladder. Hvis man sagde, at man havde noget, der var lavet af Fugle-Hans trak folk på skulderen. Sagde man, at man havde noget udført af kunstneren Hans Andersen, var der ingen, der vidste, hvem det var.

Tanken falder helt naturligt på Jeppe Aakjærs "Jens Vejmand", hans liv var fuld af sten, men på hans grav i døden, man gav ham aldrig en. Var det de forkerte mennesker, der dengang var sat til at forvalte den kulturelle arv? Havde det været i dag, er jeg sikker på, at vi havde

rejst et minde for en af byens store sønner, multikunstneren Hans Andersen.

Skrevet af Finn Klitgaard.

Kilder: Naturens Mester af Allan Vendeldorff

Fugle-Hans fra Helsinge udgivet af Helsinge Ungdomscenter

Ordforklaring: **afbygger**, mindre landbruger, hvis ejendom er udskilt fra en gård. Udtrykket blev hyppigt brugt i 1800-tallet på Sjælland og især i Nordsjælland.

traver, neg opsat to og to i rækker.

STOR ILDSVÅDE I HELSINGE

Det brændte for købmand Bernhard Olsen, blikkenslager Nielsen og bagermester Schmidt.

Helsinge, mandag 16. maj 1916 - Frederiksborg Amts Avis.

Hin mindeværdige søndag, 14. maj 1916, da kl. 11 blev til kl. 12, da en hel time pludselig forsvandt for tilværelsen - hin søndag højtideligholdtes i Helsinge med en mægtig ildebrand, som en tid lang så meget truende ud for en stor del af byen.

Lidt før kl. 2 - just da gudstjenesten skulle begynde - opdagedes der ild i tømrmester L. P. Jacobsens ejendom ved Helsinge Kro, den store ejendom, hvis facadeejendom har været stuelænge til Toglerupgård og hvori bl.a. Bernhard Olsens store købmandsforretning findes. Ilden

opstod i den tilstødende bageribygning, helt henne i denne bygnings sydlige gavlparti. Her er der bl.a. en stald, og ved siden af stalden var der et rum, hvor der fandtes en mindre beholdning af hør. Det menes bestemt, at ilden på en eller anden måde stammer fra dette hør.

Lidt før kl. 2 - just da gudstjenesten skulle begynde - opdagedes der ild Billkeog hvori bl.a. Bernhard Olsens store købmandsforretning findes. Ilden opstod i den tilstødende bageribygning, helt henne i denne bygnings sydlige gavlparti. Her er der bl.a. en stald, og ved siden af stalden var der et rum, hvor der fandtes en mindre beholdning af hør. Det menes bestemt, at ilden på en eller anden måde stammer fra dette hør.

Ilden breder sig

Fra denne del af bageribygningen bredte ilden sig med stor hast igennem hele bygningen og hen til facadebygningen. Og det skete så voldsomt, at da de første mennesker viste sig på brandstedet, så det ud, som om hele den store ejendom var omspændt af lurer og hele den østlige del af byen fyldtes på et øjeblik med en tyk, kvælende røg. Så begyndte

Redningsarbejdet

I bageribygningen havde blikkenslager Nielsen værksted og beboelse, bagermester Schmidt havde bageri- og lagerrum og på loftet havde købmand Bernhard Olsen et stort lager af brædder.

Fra blikkenslager Nielsens lejlighed blev det meste af indboet bragt i sikkerhed, men fra hans værksted reddedes så godt som intet. Bageren fik reddet enkelte ting fra bageriet og noget mel, men købmandens brædder blev et rov for luerne.

I facadebygningen gik det efterhånden livligt til. Ilden trængte på, og en tid lang havde alle opgivet håbet om at kunne frelse nogen del af bygningen. Ilden var nået hen til loftet over købmand Olsens privatlejlighed, nu gjaldt det om at redde. Lejligheden og

forretningslokalerne var imidlertid aflåsede, og såvel hr. Olsen som hans personale var ikke hjemme.

Branden i 1899 – har ikke noget billede fra branden 1916.

Så måtte der bruges magt

Døre og vinduer sprængtes, folk stormede ind og i løbet af forbausende kort tid var værelserne i stueetagen tømt for møblerne, som meget forsigtigt blev transporteret i sikkerhed. I soveværelset fandt man et jernskrin med værdipapirer, der stod under købmand Olsens seng. En anden sværm slog ned i forretningslokalerne, hvorfra kasseapparat, bøger og mangfoldige sager, såvel fra butik som fra lager, førtes ud i god behold. Men pludselig blev butikken og lokalene ryddet for alle de flinke hjælpere, dørene lukkedes og der blev sat vagt. Der var nu udsigt til at redde denne del af ejendommen, og så lod man fornuftigvis denne del af redningsarbejdet hvile. Lad os se lidt udenfor, hvordan stillingen efterhånden havde udviklet sig.

Brandvæsenet

havde til at begynde med kun Helsing Sprøjte, og den blev anvendt et par steder, hvor det efterhånden kom til at se faretruende ud, og brandmandskabet var flinkt i brugen af såvel sprøjten som af spande. Inde i gården blev der gjort, hvad der kunne gøres, for at redde den

store magasinbygning, som lå i faretruende nærhed af bagerbygningen. Magasinets vinduer lukkedes, der blev hældt vand på og sat vagt. Ude på gaden blev der sat særlig kraft på det sted, hvor beboelseslejligheden og butikken støder op til hinanden. Her var en brandgavl og hvis ilden kunne standses her i tide, var der en mulighed for, at frelse den vestlige halvdel af bygningen, hvor butikken findes. Det blev et stort og besværligt arbejde ved denne gavl, og først efter at man også havde fået anbragt en sprøjte i gården og ved nogle mænds udmærkede og dygtige arbejde lykkedes det at standse ilden på dette sted og derved frelse hele det store og værdifulde lager. De mænd, som her har gjort et stort arbejde var følgende: smedemester

Mikkelsen, handelsbetjent Aage Olsen, tømrer Fr.Jensen samt to artillerister, Bisil Galatius og Carl Petersen. Navnlig de to sidstnævnte fortjener ros for deres brillante arbejde, som virkelig bør belønnes.

Toglerupgård i 50'erne.

Ilden i brædderne.

Ilden havde efterhånden fået fat i bræddelageret på bageribygningens loft og flammerne fra dette bål steg til en så vældig højde, at der nu blev stor fare for den nærliggende ejendom, hvor bagermester Schmidt og slagtermester Schultz har butikker. Skulle denne bygning reddes, måtte der handles hurtigt - taget var brændende hedt og på loftet var der en kvælende varme. I samme øjeblik som ruderne i gavlvinduet gav efter for varmen, var der sikkert ild i bygningen. Ruderne holdt og med store anstrengelser lykkedes det for tømrer J. C. Petersen at få anbragt sig således på taget - trods varmen - at han ved hjælp af en sprøjte kunne overøse taget med vand. Bygningen blev reddet, ilden fik ikke fat, men beboerne måtte rykke ud med en stor del af indboet og være parat med det øvrige. Også i de tilstødende ejendomme voldte branden en tid lang stor bekymring og uro mellem beboerne.

Bomber og granater

I facadebygningens østlige del brændte det imidlertid lystigt og på loftet brændte her alt, hvad der var af indbo i en række af soveværelser. Og til sidst nåede ilden ned til butikken under disse værelser, hvor der bl.a. var støbegods, våben, ammunition m.v. Snart lød der en hel kanonade fra denne butik; det var patronerne, der futede af. Heldigvis skete der ingen ulykke ved denne kanonade, men der brændte støbegods for mange penge.

"Centralkroen brænder"

lød det pludseligt, da spændingen var på det allerhøjeste og da man hvert øjeblik ventede at også naboejendommen skulle blive antændt. Og rigtigt! Den spånbelagte kvistbygning til gården var antændt to steder. I en fart blev en af sprøjterne dirigeret hen til Centralkroen, hvor det hurtigt lykkedes at slukke ilden forinden videre skade var sket. Men der var bud efter Centralkroen. Denne episode - om man vil - bevirkede imidlertid, at det hele kom til at se faretruende ud. Ved Centralkroens brand ville en stor del af byen være i fare og vinden var tilmed temmelig skrap.

Hillerød Brandvæsen

Så gik der bud til Hillerød om hjælp, og snart rullede de ind i byen. De fremmede brandmænd vakte opsigt; de var i uniform og gennemgående kønnere end vore egne, men heldigvis kom de ikke i arbejde udover det ret uskyldige at vælte en skorsten. Forhåbentligt har de så taget det hele som en interessant søndagstur.

Tab og assurance

Tilbage til ilden! Efterhånden var faren ovre. Det blev ved bageribygningen og halvdelen af facadebygningen.

Købmand Bernhard Olsen og hans familie var på en længere automobiludflugt og kunne ikke hurtigt nås pr. telefon. Da de ved 7-tiden kom til Helsingør, var deres smukke hjem ødelagt. Men forretningen kan uhindret fortsætte. Han havde assureret i et udenlandsk selskab. Bagermester Schmidt havde assureret varer og bagerimaskiner for 5000,- kr. For ham betyder branden et tab, da han jo ikke undgår et afbræk i forretningen. Et større parti kul brændte for ham. Blikkenslager Nielsen lider et større tab. Han havde kun assureret løsøret for 500,- kr. men værkstedsinventaret, som brændte, havde han ikke assureret.

Handelskommis Vagn Petersen og handelslærling Victor Jensen fik brændt rub og stub. De havde begge assureret, men ikke ret højt.

De brændte og beskadigede bygninger var forsikret i Østifternes Brandforsikring for 50.000,- kr.

Den reddede del af facadebygningen er ilde medtaget af brand, men butiksvarene har ingen videre skade taget.

Manufakturhandler Skibsted, som har forretning op til den brændte ejendom, har fået en del varer beskadiget af vand og varme.

Den betydelige brand samlede efterhånden et mægtigt antal besøgende: cyklister, biler, køretøjer etc. Færdslen var stor - der var tusinder i Helsingør i søndags.

Af sprøjter mødte 7 fra hele omegnen. Hele natten til i dag blev der holdt vagt på brandstedet og sprøjterne måtte jævnligt benyttes.

Ildens opkomst

Ilden er rimeligvis påsat. Den er opstået i høet og det skal være udelukket, at den stammer fra bageriet. De kommende forhør vil muligvis bringe klarhed i sagen.

Branden bevirkede, at elektricitetsværkets hovedledning blev afbrudt. Som følge heraf lå byen uden lys søndag aften. Kun på Centralkroen, der har særlig ledning, skinnede det hvide lys. Noget egentligt forhør blev ikke afholdt i går. Sagen er overgivet til Statspolitiet og forhør afholdes rimeligvis i dag.

Med hensyn til ejendommens genopførelse har ejeren, tømrermester L. P. Jacobsen endnu ikke taget nogen beslutning. Han vil sikkert afvente assurandørernes tilbud. Men den delvist nedbrændte ejendom har jo en særdeles fin beliggenhed, hvor en stor moderne bygning må kunne give gode renter.

Skrevet af Vilhelm Pedersen.

Kilder: Gribskov Arkiv

Efterlysning.

På den årlige generalforsamling lykkedes det ikke at finde en suppleant til bestyrelsen. Er der en blandt vore medlemmer, der ønsker at tage del i arbejdet (deltage i vore bestyrelsesmøder m.v.) hører Formanden gerne fra dig.

Landsbyer:

Landsbyen Laugø, tidligere kaldet Lavø, har vel om nogen landsby tiltrukket sig megen opmærksomhed i nyere tid. Byen var i mange år heldig at have både en købmand og en smedje.

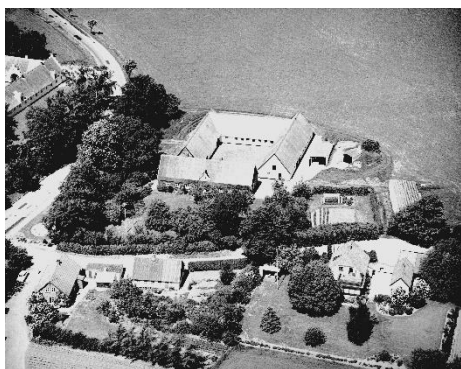
Købmandsbutikken 1959

Foto: Det Kgl. Bibliotek, Sylvest Jensen Laugø Smedje 1959

Købmanden er lukket for en hel del år siden, ligesom i de fleste andre landsbyer, og smedjen er omdannet til et velfungerende museum, som er i brug ved hjælp af frivillig arbejdskraft i ferier og helligdage.

Gården Tornegård lagde i en årrække lokaler til et

Tornegård (1978-80)

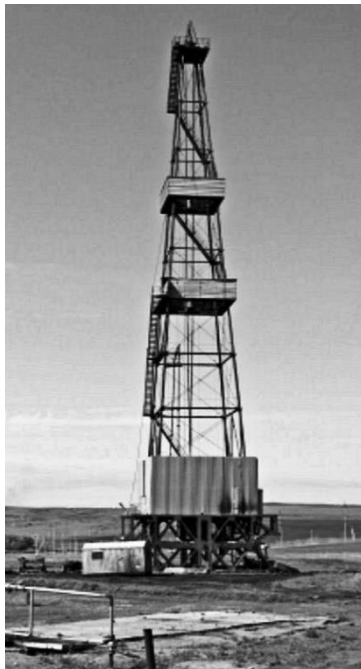
Foto: Det Kgl. Bibliotek/Sylvest Jensen

hestevognsmuseum, drevet af frivillige, men museet eksisterer ligesom købmanden heller ikke længere.

Den 2. januar 1959 blev Laugø også kendt som Danmarks Texas. Olieselskabet Esso havde foretaget nogle prøveboringer og sprængninger i jorden.

Selskabet mente at der var mulighed for at finde olie. Selskabet lejede for en periode på 3 måneder nogle tønderland jord af

Gårdejer Madsen Pedersen på Birkehøjgård og gik i gang med at bore.

Modelfoto

Birkehøjgård 1949 - Foto: Det Kgl. Bibliotek/Sylvest Jensen

Allerede inden boretårnet var rejst var medierne i gang med at skrive om det mulige olieeventyr i Laugø. Det blev en stor turistattraktion, mange mennesker kom lang vejs fra for at se boretårnet, både i egne biler og i busser. Laugø kom på danmarkskortet i den tid.

Der blev boret ned til en dybde af 2.413 meter, men der var ingen olie eller andet, der kunne bruges, og efter 3 måneders forløb var alle spor efter boringen slettet og marken ført tilbage til sit oprindelige formål, nemlig landbrug.

I nyere tid har beboerne i Laugø holdt en gammel tradition i hævd. Ved en vejoplægning i byen blev en lille trekant jord i overskud. Pladsen blev nu indrettet med store sten, som man kan sidde på, og der blev plantet et træ i midten, og byen havde nu et Tingsted. Laugø By-ting blev nu oprettet, første formand blev Gårdejer Poul Nielsen, Tornegård. Det var Bytingets opgave at tage sig af de "overordnede" forhold i byen, men det var nu nok mere en selskabelig forening, som samlede gårdejerne, der efter gammel skik valgte en Oldermænd, der skulle styre "Tinget" det næste år. Efter valget blev der, også efter gammel skik, holdt en fest.

Tingstedet i Laugø

(Privatfoto)

Laugø har egen "jernbanestation"

Der er udgivet en bog af Arne Sørensen, som omtaler Laugø's historie. Med stor grundighed fortælles i bogen om ejendommene med matrikelnummer samt ejerforhold, og bogen medtager i mange tilfælde også billeder af ejendomme mange år tilbage i tiden. Bogen er udgivet på forlaget Arsø. En del af den lokalhistoriske dokumentation til bogen er fremskaffet af tidligere arkivleder og museumsinspektør Anders Fredrichsen. Bogen er en god beskrivelse af personer og ejendomme fra det livlige og historierige Nordsjælland.

Fortalt af Willy Larsen - Forår 2018

Temaer til Lokalhistorisk aften og enmer til artikler i "De Syv Sogne"

Bestyrelsen arbejder til stadighed på at finde temaer til lokalhistorisk aften og til artikler i "De Syv Sogne".

Skulle nogen ligge inde med gode ideer eller har lyst til at skrive en artikel, vil Willy Larsen meget gerne tale med Jer.

Vi er også meget modtagelige for både ros og ris, da vi gerne vil levere så godt et produkt så muligt.

Bestyrelsen

Annisseaften den 7.3.2018

Endnu et velbesøgt arrangement, hvor vi blev klogere på Lars Pedersens liv og levning og livet omkring møllen i Annisse og møllerne i Pibemølle.

